

Türkiye’de NEET Gençliği Sorunsalına Çözüm: NEET İzleme Merkezlerinin Oluşturulması

Mehmet TATAR*
Mustafa ÖZTÜRK**

ÖZ

NEET, ne eğitimde ne de istihdamda olan gençleri ifade eden bir kavramdır. NEET gençliği son yıllarda birçok ülkede ve Türkiye’de bir sorun haline gelmiştir. Literatür incelendiğinde, Türkiye’de NEET üzerine yapılan akademik çalışmaların sınırlı sayıda olması bu çalışmayı gerekli kılmıştır. TÜİK verilerine göre 2014 yılında 2 milyon 914 bin olan NEET sayısı 2022 yılında 2 milyon 900 bine, %24,9 olan NEET oranı ise %24,2’ye gerilemiştir. Yüksek NEET oranları, iş bulmanın daha zor olduğu anlamına gelmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, NEET gençlerin çalışma hayatındaki sorunlarını ve ihtiyaçlarını görünür kılmak ve bu konuda sorun çözücü mekanizmaları harekete geçirmektir. Heterojen bir yapıya sahip olan NEET’in oluşumunda bireyin kişisel ve fiziksel özellikleri, eğitim, aile, çevre ve işgücü piyasası gibi faktörler etkin rol oynamaktadır. Bu gençlerin doğru yönlendirilmeleri ve işgücü piyasasına girebilecek niteliklere sahip olmalarını sağlamak için sürdürülebilir politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda İŞKUR, ne eğitimde ne de istihdamda olan gençleri işgücü piyasasına kazandırmak ve istihdamlarına katkı sağlamak için önemli danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Ancak NEET sadece İŞKUR’un bir sorunu değildir. NEET gençliği sorunu, ilgili tüm aktörlerin işbirliği ile çözüm bulacaktır. Bu nedenle, gençlere gerekli rehabilitasyon hizmetlerinin sağlanması için NEET izleme merkezleri kurulmalıdır. Araştırmada NEET gençlerinin topluma yeniden entegrasyonu için çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, NEET, İşsizlik, İŞKUR.

Solution to the Problem of NEET Youth in Turkey: Creation of NEET Monitoring Centers

ABSTRACT

NEET is a concept that refers to young people who are neither in education nor in employment. NEET youth has become a problem in many countries and Turkey in recent years. When the literature is analysed, the limited number of academic studies on NEET in Turkey has made this study necessary. According to TURKSTAT data, the number of NEETs, which was 2 million 914 thousand in 2014, decreased to 2 million 900 thousand in 2022 and the NEET rate, which was 24.9%, decreased to 24.2%. High NEET rates mean that it is more difficult to find a job. The main purpose of this study is to make visible the problems and needs of NEET youth in working life and to mobilise problem-solving mechanisms in this regard. In the formation of NEET, which has a heterogeneous structure, factors such as personal and physical characteristics of the individual, education, family, environment and labour market play an active role. Sustainable policies are needed to ensure that these young people are guided correctly and have the qualifications to enter the labour market. In this context, İŞKUR provides important counselling services to bring young people who are neither in education nor in employment into the labour market and contribute to their employment. However, NEET is not only a problem of İŞKUR. The problem of NEET youth will find a solution with the co-operation of all relevant actors. Therefore, NEET monitoring centres should be established to provide necessary rehabilitation services to young people. In the research, solution suggestions were developed for the reintegration of NEET youth into society.

Keywords: Turkey, NEET, Unemployment, İŞKUR.

1. Giriş

Ülkeler genç işsizliği ile mücadele ederken bu gençler içerisinde çeşitli sebeplerden dolayı iş aramayan ve eğitime devam etmeyen bir grup ortaya çıkmış ve NEET(youth not in employment, education or training) kavramı ile ifade edilmiştir. Ne eğitimde ne de istihdamda olan gençleri kapsayan NEET kavramı ilk defa 1990’lı yıllarda Birleşik Krallıkta dışlanmış bireyler için yapılan bir araştırma sonucunda ortaya

* Corresponding Author/Sorumlu Yazar, Dr./Ph.D., İŞKUR-Isparta, mehmet.tatar@iskur.gov.tr

** Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi/Süleyman Demirel University, mustafaozturk@sdu.edu.tr

Makale Gönderim ve Kabul Tarihleri/Article Submission and Acceptance Dates: 15.12.2023-07.03.2024

Citation/Atf: Tatar, M., Öztürk, M. (2024). Türkiye’de NEET gençliği sorunsalına çözüm: NEET izleme merkezlerinin oluşturulması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 53, 133-152. <https://doi.org/10.52642/susbed.1405239>

çıkıştır. 1999 yılında yayınlanan sosyal dışlanma raporunda ise ilk olarak NEET’in tanımına yer verilmiştir (2022). Günümüzde bu kavram tüm ülkeler tarafından kullanılmaktadır. Son yıllarda, işgücü piyasasında kısaca NEET olarak ifade edilen ne eğitimde ne de istihdamda olan gençler dikkat çekmektedir. Ne istihdamda ne eğitimde olan gençler birçok ülkenin olduğu gibi Türkiye’nin de önemli ekonomik ve sosyal bir sorunu haline gelişmiştir. Bu gençlere istihdamlarını sağlayacak becerilerin kazandırılarak nitelikli hale getirilmeleri ve çalışma hayatına kazandırılmaları önem arz etmektedir. Çünkü bir ülkenin ekonomik gelişme ve kalkınmasında gençlerin önemli bir rolü vardır. Dolayısıyla çalışma hayatında işgücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verecek niteliğe ve beceriye sahip gençlerin varlığına ve bu gençler için yeterli düzeyde istihdam alanlarının oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Bu konuda başarının sağlanması ilgili tüm aktörler arasında oluşturulacak güçlü bir işbirliğine bağlıdır.

Bu çalışmanın amacı, NEET kapsamında yer alan gençlerin çalışma hayatındaki sorun ve ihtiyaçlarını daha görünür hale getirmek ve bu konuda sorun çözücü mekanizmaları harekete geçirerek işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda istihdam edilebilirliklerini artırmaktır. Çalışmada konu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve konunun kavramsal çerçevesi ele alınmıştır. Sonrasında TÜİK verileri kullanılarak ne eğitimde ne istihdamda olan 15-24 yaş arası gençlerin Türkiye’deki mevcut durumu cinsiyet ve eğitim bazında incelenmiştir. Cinsiyet ve eğitim düzeyi NEET statüsünü açıklayan temel faktörlerdir. Ayrıca diğer ülke verileriyle karşılaştırma yapılabilmesi amacıyla Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada NEET grubunda yer alan gençlerin istihdamlarına katkı sağlayan İŞKUR’un mevcut uygulamalarına da yer verilmiştir. Bu çalışma, Türkiye’de NEET kapsamındaki gençleri çalışma hayatına kazandırmak ve istihdamlarına katkıda bulunmak amacıyla çeşitli öneriler sunmaktadır.

2. Literatür Taraması

Literatür incelendiğinde Türkiye’de NEET gençliği ile ilgili çalışmaların kısıtlı olduğu ve son yıllarda bu konunun önemsendiği görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir.

Yıldız (2016) NEET kavramının anlaşılması ve ülkemiz gündeminde yer alması konusunda katkı sağlamak amacıyla çeşitli ülke uygulamalarını değerlendirerek ülkemiz için önerilere yer vermiştir. Çeşitli sebeplerle işgücüne dâhil olmayan gençlerin politika tedbirlerinin dışında bırakıldığını ve bu konunun ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

Ak & vd. (2021) istihdamda, eğitimde ve yetiştirmede bulunmayanları NEİY olarak ifade ederken bu olgunun nedenlerini, etkilerini ve mücadele politikalarını incelemişler. Sonuç olarak NEİY’in heterojen bir yapıya sahip olduğunu, kişisel, ailevi, çevresel ve işgücü piyasasından kaynaklı faktörlerin etkin olduğunu belirtmişler. Olumsuz etkileri olan bu NEİY olgusu ile mücadele konusunda önemli politikaların geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişler.

Tolgay & Çakır (2022) çalışmalarında örneklem olarak İzmir ili özelinde NEET kapsamındaki gençlerin genç işsizliğine yönelik algılarını ortaya koymaya çalışmışlar. Elde ettiği bulgulara göre eğitim ve istihdamda olmayan gençlerin mutsuz olduklarını ve iş imkânı sunulması halinde yurtdışına gitmek istediklerini ifade etmişler. Çalışmaya konu olan bu gençlerin çoğunun iş deneyimlerine rağmen kayıt dışı çalıştıklarını ve gençlerin yaklaşık olarak yarısının uzun süreden beri işsiz olduklarını belirtmişler. Ayrıca katılımcıların tamamına yakını işgücü piyasasında ücretlerin düşük olması, çalışma şartlarının ağır olması, yaşanan ekonomik istikrarsızlık ve liyakatsizlik gibi nedenlerin işsizliğe yol açtığını ifade ettiklerini belirtmişler.

Göl (2022) ekonomik büyüme, genç işsizlik ve NEET arasındaki ilişkiyi Okun Yasasını temel alarak analiz etmiştir. Sonuç olarak uzun dönemde büyümeden ve NEET’lerden genç işsizliğe doğru bir nedensellik ilişkisi tespit ederken kısa dönemde ise büyüme ve NEET’lerden genç işsizliğe ve genç işsizlikten büyümeye doğru bir nedensellik ilişkisi olduğunu ifade etmiştir.

Yıldırım (2022) NEET grubunda yer alan genç işsizliğin nedenlerine ilişkin yaptığı çalışmada üniversite mezunu olan gençlerin işsizlik algılarını, beklentilerini ve karşılaştıkları engellerin neler olduğunu anlamaya çalışmaktadır. Sonuç olarak üniversite mezunlarının, eğitimde ve istihdamda olmayan kişilerin sayısal olarak çok olmasının Türkiye için bir sorun teşkil ettiğini dile getirmiştir. Yetkinliklerini ve becerilerini kullanamayan bu gençlerin Türkiye ekonomisi için bir maliyet oluşturduğunu, gençlerin işgücüne dâhil olmamalarının sosyal izolasyona neden olduğunu bu durumun ekonomik ve psikolojik olarak gençleri olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Önal (2023) Ne eğitimde ne istihdamda olanların ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre büyümeye mi

kalkınmaya mı yakınsayan bir sorun olduğuna dair yaptığı bir değerlendirmede üst ve orta gelir grubunda yer alan 23’er ülkeyi incelemiştir. Sonuç olarak üst gelir grubunda yer alan ülkelerde kalkınma ile birlikte ekonomik büyümenin NEET üzerinde etkili olduğunu ve orta gelir grubunda yer alan ülkelerde (gelişmekte olan ülkeler) ise NEET’in daha çok kalkınmaya yakınsadığını ifade etmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde kalkınmaya ilişkin sorunların NEET sorununu derinleştirdiğini dile getirmiştir.

3. NEET’in Kavramsal Çerçevesi

Bu çalışmada NEET kavramının tanımı ve hesaplanma şekli Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Uluslararası Çalışma Örgütü(ILO) ve İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD)’nin açıklamaları doğrultusunda yapılmıştır. NEET, işsiz ve işgücüne dâhil olmayan aynı zamanda örgün eğitim, yaygın eğitim ve çıraklık eğitime devam etmeyen 15-24 yaş aralığında yer alan genç nüfusu ifade etmektedir (TÜİK, 2021). OECD referans dönemi olarak kabul ettiği bir haftalık sürede en az bir saat eğitimde, öğretimde ya da istihdamda olmayan 15-29 yaş grubundaki kişileri NEET olarak tanımlamıştır (OECD, 2022).

TÜİK’e göre NEET oranı, ne istihdamda ne eğitimde olan genç nüfusun toplam genç nüfusa oranı şeklinde hesaplanırken bu oranın hesaplanması uluslararası çalışma örgütü tarafından aşağıda yer alan formülde detaylı olarak açıklanmıştır (ILO, 2013).

$$NEET\ oranı = \frac{[(İşsiz\ gençler + İşgücü\ dışında\ kalan\ gençler) - (Eğitim\ veya\ öğretimde\ işsiz\ gençler + Eğitim\ veya\ öğretimde\ iş\ gücü\ dışında\ kalan\ gençler)]}{Genç \times 100}$$

NEET kategorik olarak kendi içerisinde pasif ve aktif olanlar şeklinde incelenmektedir. Pasif NEET grubunda yer alan gençler eğitim sürecinde yer almamalarının yanı sıra iş aramadıkları için işgücüne dâhil olmadıklarından işsiz sayılmamaktadırlar. Dolayısıyla pasif NEET daha fazla mücadele gerektiren öncelikli bir gruptur. Aktif NEET grubunda yer alan gençler ise gelir getirici bir işi bulunmayan fakat iş bulmaları halinde çalışmaya hazır kişilerdir (Işık, 2019, s. 153).

4. Türkiye’de NEET Gençliğinin Mevcut Durumu

NEET oranlarına ilişkin ILO verilerini içeren tablo 1 incelendiğinde 2022 yılı itibariyle genç nüfus içinde en yüksek NEET oranına sahip olan Türkiye %24.2 oranla ülke ortalamalarının üstünde bir seyir izlemiştir. Covid-19 salgın krizinin işgücü piyasası üzerindeki olumsuz yansıması sonucu NEET kapsamında yer alan gençlerin sayısının birçok ülkede ve Türkiye’de artış sergilediği görülmektedir. Covid-19 salgın riskinin etkin olduğu 2020-2021 yıllarında Türkiye’de ve birçok ülkede işgücüne katılma oranları azaldığından istihdam oranları arttırılamamıştır. Mevcut istihdam pasif istihdam politikalarıyla korunmaya çalışılmıştır. Dünya ölçeğinde ve ülkeler bazında NEET’in benzer nedenleri olmasına rağmen NEET oranlarının yıllar itibariyle ülkeden ülkeye farklılıklar sergilediği görülmektedir. Yaşanan bu farklılıkların temel nedenleri her ülkede NEET karakteristiğinin ekonomik, demografik, sosyal ve kurumsal birçok farklı boyutunun olmasıdır. Her ülkenin ekonomik büyüme ve kalkınma performansı farklı olup NEET üzerinde etkisi bulunmaktadır. Ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeylerine bağlı olarak NEET her ülke için farklı bir görüntü sergilemektedir (2023).

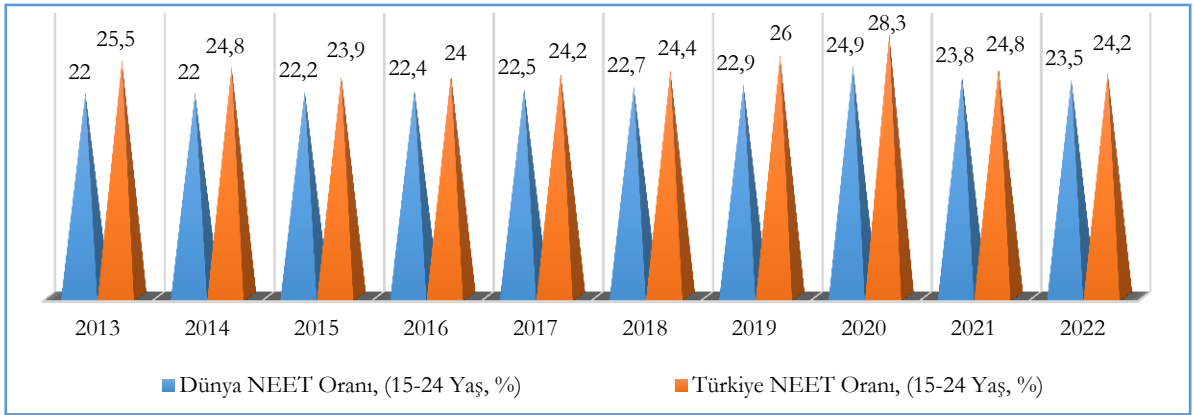
Tablo 1. 15-24 Yaş Arası Ne Eğitimde Ne İstihdamda Yer Alan Gençlerin (NEET) Oranları (%)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ABD	14.4	13.4	12.4	12.0	11.0	10.9	10.4	13.9	12.2	11.2
Almanya	6.2	6.4	6.2	6.7	6.3	5.9	5.7	7.4	7.8	6.8
İtalya	22.1	22.0	21.3	19.8	20.0	19.2	18.0	18.9	19.8	15.9
Fransa	13.4	13.5	14.0	13.9	13.4	13.1	12.6	12.7	11.5	11.6
Polonya	12.2	12.0	11.0	10.5	9.5	8.7	8.1	8.6	11.2	8.0
Türkiye	25.5	24.8	23.9	24.0	24.2	24.4	26.0	28.3	24.8	24.2

Kaynak: (ILO, 2023)

Grafik 1 incelendiğinde, 2013 yılından 2022 yılına kadar geçen sürede küçük iniş ve çıkışların yaşanmasıyla birlikte NEET oranlarında anlamlı bir düşüşün olmadığı gözlenmektedir. Bu konuda tam istikrarın sağlanamamasının nedeni olarak 2013 yılından itibaren ekonomide yaşanan yapısal sorunlar ve işgücü talebinden kaynaklanan faktörler gösterilebilir. Enflasyon, işgücü piyasasında yaşanan talep

daralması, para piyasalarındaki hareketlilik ve geleceğe yönelik yaşanan belirsizlikler yatırımları olumsuz etkilerken istihdamın daralmasını beraberinde getirmiştir. Özellikle 2019 yılı sonlarında başlayan Covid-19 salgını tüm ülkelerin işgücü piyasalarını olumsuz yönde derin bir şekilde etkilemiştir. Yeni iş alanlarının oluşturulamaması, staj ve mesleki eğitim olanaklarının azalması sonucu gençlerin bir kısmı kayıt dışı çalışmaya yönelirken bir kısmı NEET kategorisinde yer almıştır (ÇSGB, 2021 - 2023). Covid-19 salgınının etkin olduğu 2020 yılında Türkiye’de NEET oranında fark edilir bir artışın yaşandığı görülmektedir. 2020 yılında bir önceki yıla göre NEET oranı 2.3 puan artarak %28.3 seviyesine çıkmıştır. 2022 yılına gelindiğinde kamu istihdam kurumu olan İŞKUR’un katkılarıyla birlikte NEET oranı %24.2 seviyesine gerilemiştir. Ancak söz konusu bu oranın dünya NEET oranı olan %23.5’ten daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bu veriler incelendiğinde ne eğitimde ne istihdamda olan gençler için geliştirilen politikalarda hem Türkiye hem de dünya genelinde henüz tam anlamıyla bir başarının sağlandığını söylemek mümkün değildir. Dolayısıyla bu konuda ilgili tüm tarafların katılım sağladığı platformların oluşturularak istihdam odaklı politikaların geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Grafik 1. Dünyada ve Türkiye’de NEET Oranları (15-24 Yaş), %

Kaynak: (ILO, 2023), (Grafik yazar tarafından çizilmiştir.)

NEET kapsamındaki gençler için oluşturulan politikaları şekillendirmek, ekonomik ve sosyal politika süreçlerini izlemek açısından önemlidir. Tablo 2’de yer alan TÜİK verilerine göre, 2014-2022 dönemi kapsayan yıllarda NEET sayıları ve oranları incelendiğinde, Türkiye’de ciddi bir sorun haline geldiği görülmektedir. 2014 yılında ne eğitimde ne istihdamda olanların sayısı 2 milyon 914 bin iken bu sayı 2022 yılında 2 milyon 900 bin’e gerilediği görülmektedir. 2014 yılında NEET oranı %24,9 düzeyinde iken bu oran sonraki yıllarda da yaşanan dalgalanmalar ile birlikte kayda değer bir düşme eğilimi göstermemiştir. 2022 yılında NEET oranı %24,2 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2024-2028 dönemi için hazırlanan 12. kalkınma planında NEET oranlarının 2023 yılında %23,6’ya ve 2028 yılında ise %20,3 düzeyine düşürülmesi hedeflenmiştir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023). NEET verileri sayısal ve oransal olarak değerlendirildiğinde konunun ne derece önemli olduğu görülmektedir. NEET’in cinsiyet bakımından sayısal ve oransal dağılımı incelendiğinde, 15-24 yaş aralığında yer alan genç kadınların düzey olarak erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir. 2022 yılında NEET kategorisinde yer alan gençlerin % 16,4’ü erkeklerden ve %32,3 kadınlardan oluşmaktadır. Mevcut veriler Türkiye’deki NEET’in çoğunluğunun kadınlardan oluştuğunu göstermektedir. Türkiye’de genel işsizlik ve genç işsizlik oranları incelendiğinde kadınlar erkeklere oranla daha fazla işsiz kategorisinde yer almaktadır. Benzer şekilde NEET işsizlik oranları incelendiğinde kadınların erkeklere göre dezavantajlı durumda oldukları görülmektedir. NEET kapsamında yer alan gençlerin cinsiyet farklılıkları dikkate alındığında özellikle kırsal kesimde yer alan genç kadınların evlilik, ev işleri, çocuk, hasta ve yaşlı bakımı gibi nedenlerden dolayı istihdamda yer alamadıkları veya eğitim öğretime devam edemedikleri düşünülmektedir.

Genç bireylerin eğitimden uzaklaşmaları ve niteliksiz hale gelmeleri potansiyel NEET’in oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Günümüzde NEET olarak bilinen bu gençler aynı zamanda Z kuşağında yer alan gençlerdir. Z kuşağında yer alan gençlerin çalışma hayatında hızlı bir şekilde kariyer sahibi olmak

istemeleri, otoriteden hoşlanmamaları, özgürce bir yaşamı tercih etmeleri, sosyal etkinliklere daha fazla ilgi duymaları, yeniliklere açık olmaları ve teknolojik gelişmeleri hızlı bir şekilde takip etmeleri gibi birçok özellikleri önceki kuşaklara göre farklılık arz etmektedir. Çalışma hayatında beklentilerine karşılık bulamayan bu gençlerden bir kısmı bir süre sonra iş aramaktan vazgeçerken bir kısmı da mevcut işini bırakıp çalışma hayatından uzaklaşabilmektedir (Durmaz & Okumuş, 2021, s. 60).

Tablo 2. Türkiye’de NEET’lerin Sayısal ve Oransal Dağılımı (2014-2022)

Yıllar	15-24 Yaş Gençler	15-24 Yaş NEET		15-24 Yaş Erkek NEET			15-24 Yaş Kadın NEET		
	15-24 Yaş (Bin)	NEET Sayısı (Bin)	NEET Oranı (%)	15-24 Yaş (Bin)	NEET Sayısı (Bin)	NEET Oranı (%)	15-24 Yaş (Bin)	NEET Sayısı (Bin)	NEET Oranı (%)
2014	11.724	2.914	24,9	5.866	862	14,7	5.858	2.052	35,0
2015	11.800	2.836	24,0	5.909	844	14,3	5.891	1.991	33,8
2016	11.845	2.838	24,0	5.965	868	14,6	5.881	1.970	33,5
2017	11.875	2.872	24,2	6.021	879	14,6	5.854	1.993	34,0
2018	11.785	2.882	24,5	5.983	936	15,6	5.802	1.947	33,6
2019	11.667	3.039	26,0	5.912	1.084	18,3	5.755	1.955	34,0
2020	11.711	3.317	28,3	5.971	1.266	21,2	5.740	2.051	35,7
2021	11.956	2.959	24,7	6.110	1.066	17,5	5.847	1.893	32,4
2022	12.005	2.900	24,2	6.137	1.004	16,4	5.868	1.896	32,3

Kaynak: (TÜİK, 2023)

Tablo 3’te 15-24 yaş aralığında yer alan ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin eğitim durumuna bakıldığında lise altı eğitimlilerin haricinde diğer eğitim düzeylerinde oran olarak yıllar itibariyle yaşanan dalgalanmalara rağmen artış yaşandığı görülmektedir. 2022 yılında en yüksek NEET oranı yüzde 79.5 ile okuryazar olmayan kesimde görülsede bu gençlerin sayısı 120 bin kişide kalmıştır. Aynı yıl lise altı eğitimlilerde yüzde 18,6, lise mezunu eğitimlilerde yüzde 26,4, mesleki veya teknik lise mezunlarında yüzde 27,8, yükseköğretim mezunlarında ise yüzde 33,0 olarak gerçekleşmiştir. Genel olarak eğitim düzeyi düşük olan gençlerin iş bulma olanaklarının azalması nedeniyle NEET olma olasılığı artarken eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte bu kategoride yer alan gençlerin NEET olma olasılığının da azalması gerekir. Ancak tabloda eğitim düzeyinin artması ile birlikte ne eğitimde ne istihdamda olanların oranının da yükseldiği görülmektedir. Üniversite mezunu gençlerin okuryazar olmayan gençlere göre sayısal olarak daha fazla NEET grubunda yer aldıkları görülmektedir. Bu durum eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasında bir uyumsuzluğun varlığını göstermektedir. NEET oranlarının yükseköğretim düzeyinde yüksek olması bu grupta yer alan gençlerin işgücü piyasasında yer almalarını engelleyen motivasyon sorununu beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla çalışma koşulları, işlerin kalitesi, daha iyi şartlarda maaş ve sosyal hakların iyileştirilmesi gibi faktörler dikkate alınmalıdır (Gülüm & Karakaş, 2020, s. 35).

Tablo 3. Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan 15-24 Yaş Aralığındaki Genç Nüfusun Eğitim Düzeyi

Yıllar	Okur-yazar olmayanlar		Lise altı eğitimliler		Lise		Mesleki veya teknik lise		Yükseköğretim	
	NEET (Bin)	NEET (%)	NEET (Bin)	NEET (%)	NEET (Bin)	NEET (%)	NEET (Bin)	NEET (%)	NEET (Bin)	NEET (%)
2014	243	77,6	1.799	23,8	337	19,7	269	22,6	266	27,8
2015	208	76,8	1.716	22,6	320	19,4	282	22,1	311	30,3
2016	197	81,1	1.631	22,1	335	19,9	324	23,4	351	30,8
2017	177	78,3	1.558	21,6	354	20,7	375	24,6	408	34,4
2018	176	78,9	1.506	21,6	374	21,6	439	26,5	388	32,2
2019	159	80,7	1.473	22,2	420	22,5	534	30,9	453	36,2
2020	140	81,4	1.477	23,1	555	26,7	601	34,2	543	41,7
2021	130	82,9	1.223	19,9	562	23,3	550	29,1	494	36,7
2022	120	79,5	1.105	18,6	697	26,4	532	27,8	446	33,0

Kaynak: (TÜİK, 2023)

5. İŞKUR’un NEET Gençliğine Yönelik Faaliyetleri

İşgücü piyasasında NEET’in artması, iş bulmanın zorlaştığı anlamına gelmektedir. Kamu istihdam kurumu olan İŞKUR, kuruma kayıtlı 15-24 yaş aralığındaki gençleri işgücü piyasasına hazırlamak ve istihdamlarını desteklemek amacıyla danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. İş kulübü faaliyetleri kapsamında verilen eğitimler ile genç katılımcılara “kendini tanıma, özgeçmiş hazırlama, mülakat teknikleri, meslek ve kişilik testleri, hedefleri belirleme, iş arama becerilerini geliştirme, iş arama kanalları, iş arama ağı kurma, iş görüşmesi öncesi ve sonrası dikkat edilmesi gereken konular hakkında bilgi verilmektedir. Bu bilgilendirme ile gençlerin işgücü piyasasında kendilerini ifade edebilmeleri sağlanırken öte yandan istihdamlarına katkı sunulmaktadır.

Gençlere istihdam odaklı hizmet veren İŞKUR, 15-24 yaş aralığında yer alan ne eğitimde ne de istihdamda olan gençlere yönelik özel bir çaba harcamaktadır. Bu bağlamda, 15-24 yaş aralığında yer alan gençlerin NEET kapsamında yer alıp almadıklarını tespit etmek amacıyla iş ve meslek danışmanlığı hizmeti vermektedir. Bu hizmet kapsamında İŞKUR’a kayıtlı 15-24 yaş aralığında yer alan gençlerin eğitimde, istihdamda ve aktif işgücü piyasası programlarında(AİPP) olup olmama durumu sorgulanmaktadır. Bu sorgulama Sosyal Güvenlik Bakanlığı(SGK), Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu(YÖK) ile İŞKUR arasında sağlanan veri akışı ile gerçekleştirilmektedir. Böylece NEET kapsamına giren gençler tespit edilmektedir. İŞKUR, kuruma kayıtlı 15-24 yaş aralığındaki gençlerin; istihdamda, örgün ve yaygın eğitimde olup olmadıklarını sorguladıktan sonra eğitimde ve istihdamda olmayanları aktif hale getirmek ve işgücü piyasasında istihdamlarını desteklemek amacıyla iş avcılığı modeli uygulanmaktadır. İŞKUR 2019 yılında iş avcılığı modelini hayata geçirmiştir. NEET kapsamında yer alan genç birey için danışmanı tarafından uygun bir açık işin olup olmadığı, uygun bir aktif işgücü piyasası programı (AİPP)’nin olup olmadığı ve mesleki yönelim test bataryasının uygulamasının gerekli olup olmadığı sorularına cevap aranmaktadır. Mesleki yönelim test bataryası (MYTB) ile kişilerin kendi eğilimleri vasıtasıyla mesleki özelliklerinin tanımlanmasına yardımcı olunmaktadır. MYTB ile uygun işe uygun kişiyi yönlendirmek, buna bağlı olarak işsizliği azaltmak, çalışanların iş doyumunu sağlamak, işverenler açısından toplam kalite ve verimliliği artırmak hedeflenmektedir. Yapılan değerlendirme sonucunda uygun iş, kurs, program ve hizmetler hakkında kişiye bilgi verilerek kuruma davet edilmektedir. Gençlerin farkındalık eğitimi ile birlikte niteliklerinin geliştirilmesi için aktif işgücü programlarının yanı sıra iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri kapsamında iş arama becerilerinden yararlandırılarak istihdamlarına katkı sunulmaktadır. Böylece, genç bireyin çalışma hayatında aktif rol almasıyla birlikte ekonomiye ve topluma sunacağı katma değer arttırılmaktadır. Tablo 4’te görüldüğü üzere İŞKUR tarafından 2022 yılında NEET kapsamında yer alan 100.150 gence ulaşılmış ve bu gençlerin 27.286’sı işe yerleştirilmiştir. Ayrıca aynı yıl 5.551 genç ise aktif işgücü piyasası programlarına dâhil edilerek işgücü piyasasına kazandırılmıştır (İŞKUR Faaliyet Raporu, 2022).

Tablo 4. 15-24 Yaş Arası Ne Eğitimde Ne İstihdamda Yer Alan Gençlere Yönelik Faaliyetler

NEET Kapsamındaki Gençlere Yönelik Faaliyetler	2020	2021	2022
NEET Kapsamında Ulaşılan Genç	177.002	80.730	100.150
İşe Yerleştirme	19.187	12.003	27.286
Aktif İşgücü Piyasası Programına Dâhil Edilenler	14.959	6.728	5.551
Mesleki Yönelim Test Bataryası Uygulananlar	398	56	0

Kaynak: (İŞKUR Faaliyet Raporu, 2020; 2021; 2022)

6. NEET Gençliği Sorunsalı

Teknoloji ve küreselleşme ile birlikte işgücü piyasasında yaşanan rekabet, nüfus, göç, eğitim ve istihdam politikaları NEET’in oluşmasına neden olan önemli faktörlerdir (Açar & Güneş, 2023, s. 57). Günümüzün küresel bir sorunu olan işsizlikten gençler daha fazla etkilenmektedir. Genç nüfusun fazla olduğu Türkiye’de, her geçen gün gençlerin işgücü piyasasına dâhil olması işsizlik üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturmaktadır (Ban, 2013, s. 38).

Gençlerin işgücü piyasasına ilk kez giriş yapmaları, iş tecrübelerinin olmaması, işgücü piyasasını yeterince tanımamaları, uygulanan ücret politikaları, iş ve ücret beklentilerinin yüksek olması, ek maliyet nedeniyle işverenler tarafından tercih edilmemeleri gibi etkenler gençlerin işgücü piyasasından

uzaklaşmalarına neden olmaktadır. İşgücü piyasasında yaşanan olumsuzluklar bir kısım gencin cesaretini kırmış ve çalışma hayatından koparmıştır. Bu durum, ekonomik ve sosyal koşullara bağlı olarak işgücü piyasasında ne istihdamda ne eğitimde olan bir grubun oluşmasına ve kısaca NEET(youth not in employment, education or training) olarak ifade edilen yeni bir kavramın ortaya çıkmasına neden olmuştur (2016).

İşgücü piyasasında değişik sektörlerde faaliyet gösteren bazı işverenler tarafından istenen yetenek, beceri, deneyim, tecrübe, fazla çalıştırma, düşük ücret, vardiyalı çalıştırma talebi gibi sebepler gençlerin bir kısmını iş aramaktan vazgeçirmektedir. Gençlerde ise sorumluluk bilincinin gelişmemesi, özgüven ve mesleki beceri/nitelik eksikliği gibi faktörlerin yanı sıra iş beğenmemeleri, iş konusunda seçici davranmaları, kamuda çalışmayı özel sektöre tercih etmeleri, etkin iş arama kanallarını kullanmamaları, sunulan istihdam desteklerinden habersiz olmaları ve uzun süre bir iş bulamamaları gibi çeşitli nedenler işgücü piyasasından uzaklaştırmaktadır. Dezavantajlı grubunda yer alan bu gençlerin istihdamdan uzak olması çalışma hayatında sosyal dışlanma riskini beraberinde getirirken cesaret kırıklığı nedeniyle işgücüne katılımın azalmasına ve NEET grubunda yer almalarına neden olmaktadır. Bu durum aynı zamanda NEET oranında da artışa neden olurken gençleri ailelerine veya çalışan işgücüne bağımlı hale getirmektedir. NEET olarak ifade edilen bu grup kapsamında işsiz eğitilmiş gençler, genç anneler, engelli gençler, kayıt dışı çalışan gençler ve göçmen gençler yer almaktadır. Türkiye'de yetersiz eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik eşitsizlik, bölgesel bazdaki dezavantajlar ve ekonomik koşullar gibi sorunlar gençlerin NEET kapsamına dâhil etmektedir (2023).

NEET olmanın diğer önemli bir nedeni de mesleki eğitim ile işgücü piyasası arasında uyumsuzluğun yaşanmasıdır. Şekil 1'deki NEET olma olasılığını artıran faktörlere yönelik tedbirlerin yeterince alınamaması gençleri olumsuz etkilerken aynı zamanda NEET oranlarının artmasına da neden olmaktadır. Adeta bir bal peteğinin gözenekleri gibi birbirleriyle ilintili olan bu faktörlerin meydana getirdiği olumsuzlukların giderilmesinde yeni politikaların geliştirilmesi NEET grubunda yer alan gençleri çalışma hayatında daha aktif hale getirecek ve istihdamlarına katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla bu konuda var olan sorunun çözümü için ilgili tüm aktörlerin yer alacağı ve sorumluluk üstleneceği bir mekanizmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

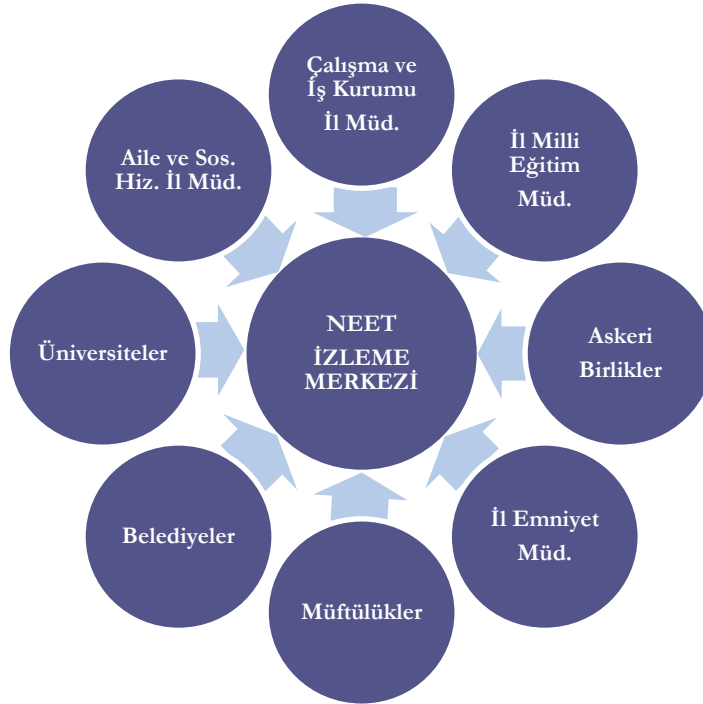
Şekil 1. NEET Olma İhtimalini Artıran Faktörler

Kaynak: (Eurofound, 2012, s. 57) (Şekil yazar tarafından oluşturulmuştur.)

7. NEET Gençliği Sorunsalına Çözüm Önerisi: NEET İzleme Merkezlerinin Oluşturulması

Beceri uyumsuzluğu, deneyim eksikliği, eğitim yaşamından iş yaşamına geçişte yaşanan sorunlar gibi birçok neden NEET'leri işgücü piyasasından koparıırken iş umudunu yitiren bu gruba ulaşma zorluğunu

beraberinde getirmektedir (İŞKUR Bülten, 2023). Dolayısıyla bu grubun işgücü piyasasına katılımlarını sağlamak amacıyla, sosyal yardım projelerinin ve yeni beceri programlarının yanı sıra NEET dostu politika ve programlar geliştirilmelidir. İstihdamında güçlük çekilen genç işgücünün çalışma hayatında zorluklar ile karşılaşması NEET oranlarını artırmaktadır. Dolayısıyla şekil 2'de görüldüğü üzere eğitim, öğretim ve istihdamda olmayan gençlerin oranlarını düşürmek amacıyla yerelde çalışma ve iş kurumu il müdürlükleri, il milli eğitim müdürlükleri, askeri birlikler, il emniyet müdürlükleri, müftülükler, belediyeler, üniversiteler, aile ve sosyal hizmetler il müdürlüklerinin katkılarıyla NEET izleme merkezleri kurulmalıdır. Ayrıca muhtarlıklar, meslek odaları, sendikalar, dernekler vb. aktörler ortak sorumluluk bilinciyle hareket ederek NEET kapsamındaki gençleri çalışma hayatına kazandıracak politikalar geliştirme ve istihdamlarına katkı sağlama konusunda NEET izleme merkezlerine destek vermeleri önem arz etmektedir. Tüm paydaşların katkı sağladığı bu merkezlerde sosyal hizmet uzmanı, iş ve meslek danışmanı, sosyolog, psikolog gibi uzmanlardan oluşan teknik bir ekip ile çalışma sürdürülmelidir. NEET için ortak bir veri tabanı oluşturulmalıdır. NEET izleme merkezleri gençleri öncelikle kayıt altına alacak, işsizlik konusundaki endişelerini, karşılaştıkları sorunları ve beklentilerini göz önünde bulundurarak çalışma hayatında yer almaları konusunda gerekli rehabilite ve danışmanlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak amacıyla çalışma ve iş kurumu il müdürlüklerine yönlendireceklerdir. Böylece İŞKUR daha fazla NEET gençlerini kayıt altına alacaktır. Kayıt altına alınan gençler için ölçülebilir hedefler belirlenmeli ve değerlendirmeler yapılmalıdır. İŞKUR diğer paydaşlar ile güçlü bir işbirliği yaparak NEET gençlerine yönelik şeffaflık, bilgi akışı, güvenilir, bilinebilir ve ulaşılabilir hizmetler sunmalıdır. NEET izleme merkezi NEET grubunda yer alan dezavantajlı gençleri hedef seçerek işgücü piyasasına kazandırmaya yönelik çözüm arayışını sürdürmelidir. Aksi takdirde NEET kapsamında yer alan bu gençler herhangi bir gelirlerinin olmaması nedeniyle ailesine veya çalışan işgücüne bağımlı bir yaşam sürdürmeye devam edecek, işe girme, evlilik, yuva kurma gibi bir çaba içerisine girmeyeceklerdir. Dolayısıyla sorumluluk duyguları da gelişmezken öte yandan bu kişilerde öfke, üzüntü, başarısızlık ve çaresizlik gibi duygular baş gösterecektir.

Şekil 2. NEET İzleme Merkezi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Toplumun bazı kesimleri tarafından sabırsız, tatminsiz, sadakatsiz, iş beğenmeyen, hedefleri olmayan, tembel, internet kuşağı kişiler olarak nitelendirilen ve eleştirilen gençlerin ihtiyaçlarının tespit edilerek

eğitim ve çalışma hayatına uyum sağlamaları için uygun ortamların oluşturulması önemlidir. NEET kapsamındaki genç bireyleri hızlı ve etkin bir şekilde çalışma hayatına kazandırmak amacıyla daha profesyonel hizmet verilmelidir. Kişiyeye özgü danışmanlık hizmetleri geliştirilmeli ve sunulmalıdır. Bu bağlamda, işgücü piyasasından uzak kalan gençlerin yaş, cinsiyet, medeni durumu, eğitim durumu, sosyal durumu, iş arama istekliliği ve kişisel özellikleri teşhis edilerek bireysel eylem planları hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Gelecekte ülke yönetiminde, ekonomisinde ve çalışma hayatında söz sahibi olabilecek bu gençleri kazanmak adına beklentilerini anlamaya çalışmak ve sorunlarına çözüm bulmak ilgili tüm aktörlerin görevi olmalıdır. Bu gençlerin sahip oldukları kişisel özelliklerini fırsata çevirerek işgücü piyasasında donanımlı hale getirilmeleri ve üretime kanalize edilmeleri gerekir. Aksi takdirde kaybedilen her genç ülke için en büyük değer kaybı olacaktır.

8. NEET İstihdamının Sosyolojik Etkileri

İstihdam, ekonomik getirisinin yanı sıra sosyolojik olarak da önem arz eden bir konudur. NEET istihdamı bir yandan gelir kaynağı sağlarken diğer yandan bu grupta yer alan gençlerin sosyal bütünleşme içerisinde yer almalarını, kaynaşmalarını ve toplum içerisinde sosyal statü sahibi olmalarını sağlar. İstihdam bireylerin barınma, beslenme ve sağlık gibi çeşitli ihtiyaçlarını karşılarken aynı zamanda toplumsal refahı beraberinde getirir. Dolayısıyla istihdam sadece ekonomik değil bireysel ve toplumsal sonuçları olan bir olgudur. İstihdam ile birlikte üretimin ve milli gelirin artması söz konusudur. Toplumda yer alan NEET’lerin istihdam edilmeleri milli geliri olumlu yönde etkiler ve çalışan nüfusa bağımlılığı azaltır. Bu durum toplumsal refah düzeyini olumlu yönde etkilerken sosyal patlamaların yaşanmasını da engelleyecektir. İstihdam bireyin aile içi iletişimini ve huzurunu sağlar. Böylece toplumsal baskıyı da önler. Ayrıca bireyin yaşam standardını olumlu yönde etkilerken sosyalleşmesinin yanı sıra bireye sosyal itibar kazandırır ve sosyal barışı sağlar.

9. Sonuç

Bir ülkenin gençleri o ülkenin geleceğidir. Dolayısıyla ülkenin ekonomik ve sosyal yönden kalkınması gençlerin çalışma hayatındaki başarılarına bağlıdır. Küreselleşmenin yanı sıra dijitalleşmenin ve rekabetin hız kazandığı günümüzde gençlerin niteliksel açıdan donanımlı olmaları ve işgücü piyasasında yer almaları önem arz etmektedir. Ancak, kişisel özelliklerden ve işgücü piyasasından kaynaklanan bazı nedenlerden dolayı gençlerin bir kısmı eğitim ve çalışma hayatından uzaklaşarak NEET grubunda yer almaktadır. Günümüzde ne eğitimde ne istihdamda olanları ifade eden NEET çeşitli ülkelerde farklı boyutlarıyla gündeme gelirken ülkelerin farklı politikalar geliştirerek çözüm aradığı küresel bir sorun haline gelmiştir. Ülkemiz için temel sosyal politika hedef gruplarından birini oluşturan NEET gençleri istihdama uzak olup aktif olarak iş aramadıkları için işsiz sayılmamaktadır. Ama bu gençlerin bir işi bulunmamaktadır. Aslında bu gençler kayıt altına alınmayan işsizlerdir. Dolayısıyla gençlerden oluşan bu grubun doğru yönlendirilmesi iş gücü piyasasına kazandırılması amacıyla politika uygulayıcılarının kalıcı ve sürdürülebilir politikalar geliştirmeleri ve uygulamaları oldukça önemlidir. Bu nedenle NEET kapsamındaki gençlerin durumu önemsenmeli ve çözüm odaklı ortak bir mekanizma oluşturulmalıdır. Çünkü NEET sadece İŞKUR’ un bir problemi değildir. Tüm paydaşların ortak problemidir. Türkiye’de NEET’i doğuran nedenleri dikkate alarak yaşanan sorunların çözümü konusunda ilgili tüm aktörlerin ortak sorumluluk bilinciyle hareket etmeleri, makro ve mikro düzeyde politikaların geliştirilmesi ve desteklenmesi istihdamlarına katkı sağlayacaktır. NEET kapsamında yer alan gençleri eğitim, sosyal ve ekonomik yönden desteklemek, işgücü piyasasına kazandırmak ve işsizlik sorunlarını çözmeye katkı sağlayacak öneriler şöyle sıralanabilir:

1) NEET kapsamında yer alan gençlerin çalışma hayatında yer almalarını sağlamak ve işsizlik sorunlarına çözüm bulmak için öncelikle yeterli bilgiye, beceriye, özgüvene sahip, sorumluluğunu bilen, hedefleri olan, pozitif düşünen, yaptığı işi severek yapan gençlerin yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda bireye, aileye ve topluma odaklanan bütüncül bir mekanizma geliştirilmelidir.

2) NEET kapsamındaki gençlere ulaşmak ve onları kayıt altına almak amacıyla erişim ve iletişim stratejilerinin yaygınlaştırılması gerekir. Bir balık misali NEET’in nerede olduğu bilinmediğinden onları İŞKUR’a yönlendirme konusunda MEB, Üniversite, Diyanet(Camiler), Belediyeler, Muhtarlıklar, STK’lar

gibi kurum/kuruluşların işbirliği ile erişim faaliyetleri için stratejiler geliştirilmelidir. Bilgi ve deneyimlerin paydaşlar arasında çözüm odaklı alışverişin yapılarak işbirliğinin sağlanması NEET gençlerin çalışma hayatına dâhil olmalarına katkı sunacaktır.

3) NEET kapsamındaki gençlerin ihtiyaçlarını birebir görmek için saha analizleri yapılarak stratejik ve destek programları uygulanabilir. İŞKUR özelinde, bu gençler için yerelde özel erişim merkezleri kurulabilir. Mobil bir uygulama ile online hizmetler verilebilir. NEET gençleri ile iletişime geçilerek erişimin sağlanması iş gücü piyasasından beklentileri ve ihtiyaçları konusunda tespitler yapılması kendi işini kurmak isteyen gençlere koçluk hizmetinin verilmesi amacıyla İş ve Meslek Danışmanları (İMD) sokak seviyesinde etkinleştirilmeli ve NEET dedektifleri veya NEET elçileri oluşturulmalıdır. Öncelikle NEET gençlerine hitap eden İMD'lere gerekli formasyon eğitimleri verilerek nitelik ve nicelik olarak geliştirilmeli ve seviyeli bir İMD hizmeti sunulmalıdır.

İş arama ve bulma yöntemleri konusunda NEET gençlerine yönelik bireysel danışmanlık hizmetleri yoğunlaştırılmalıdır. Bu kapsamda bireylerin yeteneklerinin, ilgilerinin ve beklentilerinin farkına varmaları iş kulübü faaliyetleriyle desteklenmelidir. NEET grubunda yer alan gençlerde özgüven duygusunun ve sorumluluk bilincinin gelişmesi, iş arama becerileri konularında bilgi sahibi olmaları işgücü piyasasında istihdamlarını artıracaktır.

NEET kapsamında yer alan gençlere nitelik kazandırılarak istihdam odaklı projeler geliştirilmelidir. Bu bağlamda staj imkânı sağlanmalı, meslek edindirme kursları ve işbaşı eğitim programları düzenlenmelidir. Özellikle, İŞKUR'un uyguladığı işbaşı eğitim programları sadece NEET kapsamındaki gençler için düzenlenmelidir. Böylece işgücü piyasasında gençler ile işverenler arasında güçlü bir bağ kurularak iş ve kariyer fırsatı sağlanmalıdır.

4) NEET heterojen özelliği olan bir grup olması nedeniyle bu grupta yer alan gençlere farklı hizmetler sunulmalıdır. NEET'in farklı sebeplerden oluşması nedeniyle her grup için farklı politikalar geliştirilmelidir. Bu bağlamda, kayıt dışı çalışanlar, engelliler, eğitim ve cinsiyet durumuna göre politikalar geliştirilmelidir. Örneğin, NEET kapsamında yer alan engellileri çalışma hayatına kazandırmak amacıyla bakım desteği, psikososyal, sosyal yardım ve kişisel becerileri geliştirme gibi rehabilite desteği sağlanmalıdır. Bu destek sosyal hizmet uzmanları, sosyolog, psikolog, iş ve meslek danışmanlarının koordineli çalışmaları ile sağlanmalıdır.

5) NEET kapsamındaki gençlerin sosyal sorumluluk projelerine dâhil edilmeleri, nitelikli olduğu halde istihdam olamayan gençler için sosyal gelişimlerinin desteklenmesi önemlidir. Yerelde bu gençler için özel departmanların oluşturulması, iletişim dilinin gençleşmesi, gençlere yönelik bir iletişim dilinin kullanılması ve görsel olarak hitap edilmesi daha verimli olacaktır. NEET gençlerini işgücü piyasasına kazandırmak için iletişim araçlarının/kanallarının doğru ve etkin bir şekilde kullanılarak erişim sağlanmalıdır. Örneğin, Instagram, WhatsApp, TikTok ve Telegram gibi iletişim kanalları kullanılabilir. Sayılan söz konusu sosyal medya araçlarının gençler üzerinde daha fazla etkin olacağı düşünülmektedir. Bu iletişim kanalları ile gençler hedef alınarak iletişim sağlanabilir. NEET grubunda gençlerin görüş ve talepleri değerlendirilerek temsilci grupları oluşturulmalı ve karar alma sürecinde bu gruplar dinlenmelidir. Yenilikçi projeler ve yarışmalar yapılabilir. Bütün bu öneriler ile NEET grubundaki gençler iş dünyasına kazandırılabilir.

6) NEET grubunda yer alan gençler için sosyal girişimciliğin desteklenmesi önemlidir. Dolayısıyla sosyal girişimcilik eğitimlerine ve sosyal girişimcilik ağının geliştirilmesine önem verilmelidir. Gençlerin adaptasyon ve inovasyon süreçleri önemlidir. Dijital pazarlama ile gençlerin dikkatini çekmek gerekir. Kayıtlı olan NEET gençleri için pazarlama ve iletişim departmanlarının kurulması gençlere erişimde ve iletişimde kolaylıklar sağlayacaktır. NEET gençlerini çalışma hayatının dışına iten ve işsiz kalmalarına neden olan bürokratik süreç ve işlemlerin azaltılması, yerel yönetimler, kalkınma ajansları, KOSGEB ve İŞKUR gibi hizmet birimlerince bu kesime yönelik istihdam odaklı projelerin oluşturularak gerekli teşvik ve desteklerin sağlanması istihdamlarına katkı sunacaktır.

10. Extended Abstract

NEET is a concept that refers to young people who are neither in education nor in employment. Today, this issue is on the agenda with different dimensions in various countries and Turkey. Therefore, it has become a global problem that countries seek solutions by developing different policies. The main

purpose of this study is to make visible the problems and needs of NEET youth in working life and to mobilise problem-solving mechanisms in this regard.

This study, analyses the gender and education level of young people aged 15-24 who are neither in education nor in employment using TurkStat data. Gender and education level are the main factors explaining NEET status. According to TurkStat data, while the number of those who were neither in education nor in employment was 2 million 914 thousand in 2014, this number decreased to 2 million 900 thousand in 2022. In 2014, the NEET rate was 24.9 per cent, while this rate was 24.2 per cent in 2022. The increase in NEET in the labour market means that it is harder to find a job. In 2022, 16.4 per cent of young people in the NEET category are male and 32.3 per cent are female. The available data shows that the majority of NEET in Turkey are women. It is thought that young women cannot take part in employment due to reasons such as not continuing education, marriage, housework, child, sick and elderly care.

NEET constitutes one of the main social policy target groups. NEET has a heterogeneous structure. Factors such as personal and physical characteristics of the individual, education, family, environment and labour market play an active role in the formation of this group. There is a need for sustainable policies in order to direct this group of young people in the right direction and to make them qualified and bring them into the labour market. In this context, İŞKUR provides important counselling services to bring young people who are neither in education nor in employment into the labour market and contribute to their employment. However, NEET is not only a problem of İŞKUR. It is a common problem of all stakeholders. Taking into account the causes of NEET in Turkey, the solution of the problems experienced depends on a strong co-operation between all relevant actors. In this context, NEET monitoring centres should be established to provide necessary rehabilitation and counselling services to young people. It should be ensured that specialists such as social workers, sociologists, psychologists, job and vocational counsellors work in these centres in a coordinated manner. The solution-oriented exchange of information and experiences between stakeholders and ensuring cooperation will contribute to the inclusion of NEET youth in working life. In this context;

Macro and micro-level policies for NEET should be developed and supported. Outreach and communication strategies should be expanded to reach and register NEET youth.

Individual counselling services for NEET youth should be intensified. The development of self-confidence and sense of responsibility in young people in the NEET group and their knowledge of job search skills will increase their employment in the labour market.

Strategic and support programmes can be implemented by conducting field analyses to see the needs of young people within the scope of NEET. Creating employment-oriented projects for this group and providing necessary incentives and supports will contribute to their employment. It is important to support social entrepreneurship for young people in the NEET group. Therefore, importance should be given to social entrepreneurship trainings and the development of a social entrepreneurship network.

Employment-oriented projects should be developed by providing qualifications to young people within the scope of NEET. In this context, internship opportunities should be provided, vocational courses and on-the-job training programmes should be organised. In particular, on-the-job training programmes implemented by İŞKUR should be organised only for NEET youth. Thus, a strong bond should be established between young people and employers in the labour market and job and career opportunities should be provided.

Keywords: Turkey, NEET, Unemployment, İŞKUR.

Araştırmacıların Katkı Oran Beyanı / Contribution of Authors

Yazarların çalışmadaki katkı oranları Mehmet TATAR %50/ Mustafa ÖZTÜRK %50 şeklindedir.
The authors' contribution rates in the study are Mehmet TATAR %50/ Mustafa ÖZTÜRK %50 form.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışmada herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.
This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.

Kaynakça

- The Shanghai Cooperation Organisation. (2006). *Strategic Comments*, 12(6), 1-2.
- (2022). https://www.nato.int/nato-welcome/index_tr.html. adresinden alınmıştır
- Consensus decision-making at NATO*. (2022a). NATO Resmi Web Sitesi: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49178.htm. adresinden alınmıştır
- Aaker, D. (1991). *Managing Brand Equity: Capitalizing on the Value of a Brand Name*. Mac Millan Inc.
- Ab Hamid, M., Sami, W., & Mohamad Sidek, M. (2017). Discriminant validity assessment: Use of Fornell & Larcker criterion versus HTMT criterion. *Journal of Physics: Conference Series* 890 (s. 1-6). IOP Publishing. doi:10.1088/1742-6596/890/1/012163
- Açar, E., & Güneş, C. (2023, s. 57). OECD Ülkelerinde Makroekonomik Faktörlerin Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin Oranına Etkisi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 11(31), 56-65.
- Ak, Y., & vd. (2021). *Türkiye'de Eğitim, İstihdam ve Yetiştirmede Olmayan Gençler*. (L. Şahin, & vd., Dü) İstanbul Üniversitesi. doi:DOI: 10.26650/B/SS46.2021.014.01
- Akbarzadeh, S. (2015). Iran and the Shanghai Cooperation Organization: Ideology and Realpolitik in Iranian Foreign Policy. *Australian Journal of International Affairs*, 69(1), 88-103.
- Akrout, H., & Nagy, G. (2018). Trust and commitment within a virtual brand community: The mediating role of brand relationship quality. *Information & Management*, 55(8). doi:<https://doi.org/10.1016/j.im.2018.04.009>
- Aktürk, Ş. (2012). NATO Neden Genişledi? Uluslararası İlişkiler Kuramları Işığında NATO'nun Genişlemesi ve ABD-Rusya İç Siyaseti. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(34), 73-97.
- Ambrosio, T. (2008). Catching the 'Shanghai Spirit': How the Shanghai Cooperation Organization Promotes Authoritarian Norms in Central Asia. *Europe-Asia Studies*, 60(8), 1321-1344.
- Ambrosio, T. (2017). The Architecture of Alignment: The Russia-China Relationship and International Agreements. *Europe-Asia Studies*, 69(1), 110-156.
- Andrew, J. D. (2010). *Büyük sinema kuramları*. (Z. Atam, Çev.) Doruk Yayınları.
- Aris, S. (2009). The Shanghai Cooperation Organization: 'Tackling the Three Evils'. A Regional Response to Non-traditional Security Challenges or an Anti-Western Bloc? *Europe-Asia Studies*, Cilt 61, No. 3, ss. 457-482., 61(3), 457-482.
- Aris, S. (2012). The Response of the Shanghai Cooperation Organisation to the Crisis in Kyrgyzstan. *Civil Wars*, 14(3), 451-476.
- Aris, S., & Snetkov, A. (2013). Global Alternatives, Regional Stability and Common Causes: the International Politics of the Shanghai Cooperation Organization and its Relationship to the West. *Eurasian Geography and Economics*, 54(2), 202-226.
- Arnheim, R. (2007). *Görsel düşünme* (1 b.). (R. Ögdül, Çev.) Metis Yayınları.
- Asmus, R. D., L., K. R., & Larrabee, F. S. (1993). *Building A New NATO*. Foreign Affairs: <https://www.foreignaffairs.com/articles/southeastern-europe/1993-09-01/building-new-nato> adresinden alınmıştır
- Ban, Ü. (2013, s. 38, Ekim-Kasım-Aralık). Türkiye'de İstihdam. *İstihdamda 3İ Dergisi*(11), 38-43.
- Bardakçı, S., & Gürbüz, R. (2020). Marka güven ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 1684-1692. doi:<https://doi.org/10.20491/isarder.2020.937>
- Barfield, O. (2018). *Anlamanın yeniden keşfi* (1 b.). (T. Uluç, Çev.) Ketebe Yayınları.
- Barsell, D., Everhart, R., & Perrin, P. (2020). Refining the factor structure of the all aspects of health literacy scale. *Am J Healthy Behav.*, 44(2), 118-128. doi:10.5993/AJHB.44.2.1
- Baubek vd., S. (2015). Shanghai Cooperation Organization and its Activities in Ensuring Human and Social Security. *Anthropologist*, 22(3), 510-517.
- Baudelaire, C. (2013). *Modern hayatın ressamı* (7 b.). (A. Berktaş, Çev.) İletişim Yayınları.
- Berlin, I. (2004). *Romantikliğin kökleri* (1 b.). (M. Tunçay, Çev.) Yapı Kredi Yayınları.
- Bıçakçı, S. (2014). NATO'nun Gelişen Tehdit Algısı: 21. Yüzyılda Siber Güvenlik. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 10(40), 101-130.

- Bingel, Z. K. (2009). *'Haptik'in tasarımı' tasarım aşamalarında haptik etmenler (Yayımlanmış doktora tezi)*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Bingöl, O. (2012). NATO'nun Yeni Stratejik Konsepti, Türkiye ve Afganistan. M. S. Erol, & E. Efeğil içinde, *Türk Dış Politikasında Güvenlik Arayışları: Temel Faktörler, Kavramlar, Süreç ve Gelişmeler*. Barış Kitap. .
- Biresselioglu, M. E. (2012). NATO'nun Değişen Enerji Güvenliği Algısı: Türkiye'nin Olası Konumu. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(34), 227-252.
- Bonitzer, P. (1995). *Bakış ve ses* (1 b.). (İ. Yaşar, Çev.) Yapı Kredi Yayınları.
- Bonitzer, P. (2011). *Kör alan ve dekadrajlar* (2 b.). (İ. Yavaş, Çev.) İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Brownlee, J. (2017). The Limited Reach of Authoritarian Powers. *Democratization*, 24(7), 1326-1344.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (16 b.). Pegem Akademi Yayınları.
- Can, İ. (2019). Güveni nasıl tanımlayabiliriz? Ya da sosyal bilimlerin konusu olarak güven. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(41), 46-59.
- Caparini, M. (2002). Security Sector Reform and NATO and EU Enlargement, SIPRI Yearbook 2003: Armaments. *Disarmament and International Security*, 237-260.
- Cevizci, A. (1999). *Paradigma felsefe sözlüğü* (3 b.). Paradigma Yayınları.
- Chomsky, N. (2017). *Güç Kimin Elinde?* İnkılâp Kitabevi.
- Chung, C.-p. (2004). The Shanghai Co-operation Organization: China's Changing Influence in Central Asia. *The China Quarterly*, 180, 990-993.
- Chung, C.-p. (2004). The Shanghai Co-operation Organization: China's Changing Influence in Central Asia. *The China Quarterly*, 180, 990-993.
- Chung, C.-p. (2006). China and the Institutionalization of the Shanghai Cooperation Organization. *Problems of Post-Communism*, Cilt 53, No. 5, ss. 3-14., 53(5), 3-14.
- Clarke, M. (2018). The Belt and Road Initiative: Exploring Beijing's Motivations and Challenges for its New Silk Road. *Strategic Analysis*, 42(2), 84-102.
- Coning, d. C. (2006). *"The Future of Peacekeeping in Africa"*, *Peacekeeping- Peacebuilding Preparing For The Future*. FIIA Report 14, Finland: Otamedia Oy.
- Cooper, A. F., & Stubbs, R. (2017). Contending Regionalisms: Hubs and Challengers in the Americas and the Asia-Pacific. *The Pacific Review*, 30(5), 615-632.
- Cox, D., & Levine, M. (2018). *Filmle düşünmek felsefe yapmak ve film izlemek* (1 b.). (O. Orhangazi, Çev.) Ankara: Ütopya Yayıncılık.
- Crary, J. (2004). *Gözlemcinin teknikleri, on dokuzuncu yüzyılda görme ve modernite* (1 b.). (E. Daldeniz, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Crosston, M. (2013). The Pluto of International Organizations: Micro- Agendas, IO Theory, and Dismissing the Shanghai Cooperation Organization. *Comparative Strategy*, 32(3), 283-294.
- Çolakoglu, E. (2015). NATO'nun Çevreye İlişkin Rolü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(33), 101-112.
- Çolakoglu, S. (2004). Şanghay İşbirliği Örgütü'nün Geleceği ve Çin. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(1), 173-197.
- ÇSGB. (2021 - 2023). *Ulusal Genç İstihdam Stratejisi*. <https://www.csgb.gov.tr/media/86869/ulusal-genc-istihdam-stratejisi-ve-eylem-plani-2012-2023.pdf>. adresinden alınmıştır
- Dadabaev, T. (2014). Shanghai Cooperation Organization (SCO) Regional Identity Formation from the Perspective of the Central Asia States. *Journal of Contemporary China*, 23(85), 102-118.
- Delgado-Ballester, E. (2004). Applicability of a brand trust scale across product categories: A multigroup invariance analysis. *European Journal of Marketing*, 38(5/6), 573-592. doi:<https://doi.org/10.1108/03090560410529222>
- Delgado-Ballester, E., & Munuera-Alemán, J. (2005). Does brand trust matter to brand equity? *Journal of Product & Brand Management*, 14(3), 187-196. doi:<https://doi.org/10.1108/10610420510601058>
- Demir, S., & Eminoglu, A. (2018). Küresel Rekabetin Karşılaştırmalı Bir Analizi: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ve Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ). *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,(52), 115-142.

- Doğan, N. (2005). NATO’nun Örgütsel Değişimi, 1949- 1999: Kuzey-Atlantik İttifakından Avrupa-Atlantik Güvenlik Örgütü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 60(03), 69-108.
- Doney, P., & Cannon, J. (1997). An examination of the nature of trust in buyer-seller relationships. *Journal of Marketing*, 61(2), 35-51. doi:https://doi.org/10.2307/1251829
- Dragan, D., & Topolšek, D. (2014). Introduction to structural equation modeling: Review, methodology and practical applications. *Proceedings of the The International Conference on Logistics & Sustainable Transport*. Celje, Slovenia.
- Durmaz, Ş., & Okumuş, B. (2021, s. 60). İş Hayatında Kuşaklar Arası Farklılıklar ve Z Kuşağı. *Pearson Journal Of Social Sciences & Humanities*, 6(16), 47-68. doi:https://doi.org/10.46872/pj.448
- Dze, S. (2017). China’s Role in the New Stage of Russia’s Development of Its Eastern Regions. *Problems of Economic Transition*, 59(10), 768-774. .
- Eide, E. B. (2006). “From peacekeeping to peacebuilding”, *Peacekeeping-Peacebuilding Preparing for the Future*. FIIA Report 14, Finland: Otamedia Oy.
- Eminoğlu, S. D. (2018). “Küresel Rekabetin Karşılaştırmalı Bir Analizi: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ve Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ). *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(52), 115-142.
- Eminoğlu, S. D. (2018). Küresel Rekabetin Karşılaştırmalı Bir Analizi: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ve Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ). *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(52), 115-142.
- Erdoğan, Ç. (2013, Güz). Retinal sinemadan duyuşal sinemaya doğru. *İletişim Çalışmaları Dergisi*(4), s. 65-82.
- Ersoy, P., & Gülmüş, B. (2020). Proceedings of the European Marketing Academy, 49th Annual Conference. *The mediating effect of risk on trust and behavioral intention in durable products*. Budapest. <http://proceedings.emac-online.org/pdfs/A2020-63758.pdf> adresinden alınmıştır
- Eurofound. (2012, s. 57). *Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. (P. O. Union, Prodüktör) doi:doi:10.2806/41578
- Fan, X., Thompson, B., & Wang, L. (1999). Effects of sample size, Estimation methods, and model specification on structural equation modeling fit indexes. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 56-83. doi:https://doi.org/10.1080/10705519909540119
- Fatma, M., & Khan, I. (2023). Integrative framework to explore corporate ability and corporate social responsibility association’s influence on consumer responses in the banking sector. *Sustainability*, 15(7988), 1-11. doi:https://doi.org/10.3390/su15107988
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS (And Sex And Drugs And Rock’n’ Roll)* (3 b.). Sage Publications.
- Foot, R. (2020). China’s rise and US hegemony: Renegotiating Hegemonic Order in East Asia? *International Politics, Cilt 57, ss. 150–165., 57, 150-165.*
- Frampton, D. (2013). *Filmozofî sinemayı yepyeni bir tarzda anlamak için manifesto* (1 b.). (C. Soydemir, Çev.) Metis Yayınları.
- Frantzen, H. A. (2005). *NATO and Peace Support Operations, 1991-1999: Policies and Doctrines*. London: Frank Cass.
- Gheciu, A. (2005). *NATO in the “New Europe”: The Politics of International Socialization after the Cold War*. Stanford University Press.
- Göl, V. (2022). Türkiye’de Eğitimde, Öğretimde ve İstihdamda Olmayan Gençler (NEET), Genç İşsizlik ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkilerin Ampirik Analizi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı. Eskişehir.
- Gulick, J. (2007). Russo-Chinese Energy Cooperation: Stepping Stone from Strategic Partnership to Geo-economic Integration? *International Journal of Comparative Sociology*, 48(2-3), 203-2033.
- Gurviez, P., & Korchia, M. (2003). Proposal for a Multidimensional Brand Trust Scale. *32nd EMAC CONFERENCE - GLASGOW MARKETING: RESPONSIBLE AND RELEVANT*, (s. 1-9). Glasgow. <http://www.watoowatoo.net/mkgr/papers/pg-mk-emac2003.pdf> adresinden alınmıştır
- Gülşen, E. (2020a). *Sinemanın kökleri* (2 b.). H Yayınları.

- Gülşen, E. (2020b). *Sinemanın hakikati* (3 b.). H Yayınları.
- Gülüm, A., & Karakaş, S. (2020, s. 35). Türkiye’de Genç İşsizliği: NEET Gençliğin Analizi. İstanbul: Toplum Gönüllüleri Vakfı.
- Gürkaynak, M. (2005). Soğuk Savaş Sonrasında NATO ve Avrupa Güvenliği. *Gürkaynak, Mubarem (2005). “Soğuk Savaş Sonrasında NATO ve Avrupa Güvenliği”. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(1), 7-27.*
- Haas, M. d. (2016). War Games of the Shanghai Cooperation Organization and the Collective Security Treaty Organization: Drills on the Move. *Journal of Slavic Military Studies, 29(3), 378-406.*
- Hair, J., Black, W., Babin, B., & Anderson, R. (2019). *Multivariate Data Analysis*. Cengage Learning, EMEA.
- Hallams, E. (2009). The Transatlantic Alliance Renewed: The United States and NATO Since 9/11. *Journal of Transatlantic Studies, 7(1), 38-60.*
- Han, B.-C. (2021). *Güzel kurtarmak* (4 b.). (K. Filiz, Çev.) İstanbul: İnsan Yayınları.
- Hansen, F. S. (2013). Integration in the post-Soviet Space. *International Area Studies Review, 16(2), 151-153.*
- Herd, G. P., & Kriendler, J. K. (2013). NATO in an age of uncertainty structural shifts and transatlantic bargains? G. P. Herd, & John Kriendler içinde, *Understanding NATO in the 21st Century, Alliance Strategies, Security and Global Governance* (s. 1-2). Roudledge.
- Hilav, S. (1993). *100 soruda felsefe el kitabı* (6 b.). Gerçek Yayınevi.
- Hiscock, J. (2001). Most trusted brands. *Marketing, 1(1), 23-33.*
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods, 6(1), 53-60.* doi:10.21427/D7CF7R
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1998). Fit indices in covariance structure modeling: Sensitivity to underparameterized model misspecification. *Psychological Methods, 3(4), 424-453.* doi:https://doi.org/10.1037/1082-989X.3.4.424
- Huntington, S. P. (2014). Batı Tektir, Ama Evrensel Değildir. S. P. v.d. içinde, *Medeniyetler Çatışması* (s. 126). Vadi Yayınları.
- Husserl, E. (2003). *Fenomenoloji üzerine beş ders* (2 b.). (H. Tepe, Çev.) Bilim ve Sanat Yayınları.
- ILO. (2013). *Decent Work Indicators: Guidelines for Producers and Users of Statistical and Legal Framework Indicators, Second Version.* https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---integration/documents/publication/wcms_229374.pdf. adresinden alınmıştır
- ILO. (2023). *15-24 Yaş Arası Ne Eğitimde Ne İstibdamda Yer Alan Gençlerin (NEET) Oranları (%)*. https://www.ilo.org/shinyapps/bulkexplorer41/?lang=en&segment=indicator&cid=EAP_2WAP_SEX_AGE_RT_A. adresinden alınmıştır
- Ischinger, W. (2005). Pax Americana and Pax Europea. T. Lindberg içinde, *Beyond Paradise and Power: Europe, America and the Future of a Troubled Partnership* (s. 81-83). Psychology Press.
- Işık, V. (2019, s. 153, Nisan). Aksaray’da Genç NEET Sorunu ve Çözüme İlişkin Yerel Düzeyde Strateji Önerileri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi, 7(17), 149-162.*
- İŞKUR Bülten. (2023, Kasım). <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/>. (T. İ. Müdürlüğü, Düzenleyen) <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/>. adresinden alınmıştır
- İŞKUR Faaliyet Raporu. (2019). *Faaliyet Raporu*. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü.
- İŞKUR Faaliyet Raporu. (2020; 2021; 2022). *Potansiyel Ne Eğitimde Ne İstibdamda Olan Gençlere (NEET) Yönelik Faaliyetler*. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü.
- İŞKUR Faaliyet Raporu. (2022). *Potansiyel Ne Eğitimde Ne İstibdamda Olan Gençlere (NEET) Yönelik Faaliyetler*. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü.
- Jacoby, W. (2004). *The Enlargement of the European Union and NATO: Ordering from the Menu in Central Europe*. New York: Cambridge University Press.
- Jakimowski, A. (Yöneten). (2012). *Imagine (Hayallerin ötesinde)* [Sinema Filmi]. M3 Film.
- Kaim, M. (2017). *Reforming NATO’s Partnerships*. SWP Research Paper, https://www.swpberlin.org/fileadmin/contents/products/research_papers/2017RP01_kim.pdf.

- Kalyoncuoğlu, S. (2017). Markaya duyulan güven ile marka sadakati ilişkisinde marka aşkının aracılık rolü: Starbucks markası üzerine bir araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(4), 383-402. doi:10.21325/jotags.2017.156
- Karagöz, Y. (2021). *Spss Amos Meta Uygulamalı Nitel-Nicel Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri Ve Yayın Etiği* (3 b.). Nobel Yayın.
- Karami, M. (2022). Brand equity, brand loyalty and mediating role of customer satisfaction: Evidence from medical cosmetic brands. *Research Journal of Business and Management*, 9(3), 156-171. doi:DOI: 10.17261/Pressacademia.2022.1627
- Karaosmanoğlu, A. (2014). NATO’nun Dönüşümü. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 10(40), 3-38.
- Kaufman, J. P. (2002). *NATO and The Former Yugoslavia: Crisis, Conflict, and The Atlantic Alliance*. Rowman&Littlefield Publishers.
- Kirchick, J. (2019). Germany Is NATO’s Biggest Freeloader. *The Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/04/03/germany-is-natos-biggest-freeloader/> adresinden alınmıştır
- Kline, R. (2005). *Principle and Practice of Structural Equation Modelling*. Guilford Press.
- Kneuer vd., M. (2018). Playing the Regional Card: Why and How Authoritarian Gravity Centres Exploit Regional Organisations. *Third World Quarterly*, 451-470.
- Kneuer, M. v. (2018). Kneuer, Marianne vd. (2018). “Playing the Regional Card: Why and How Authoritarian Gravity Centres Exploit Regional Organisations. *Third World Quarterly*, 451-470.
- Komaiko, R. (2009). The hegemon’s Dilemma: Internalizing International Terrorism. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 1(1), 40-49.
- Kurniawan, F. A., & Adiwijaya, M. (2018). The analysis of online brand community, online perceived brand reputation, brand trust, brand loyalty at cafe businesses based in surabaya. *International Journal Of Business Studies*, 1(1), 12-22.
- Larrabee, F. S. (2003). *NATO’s Eastern Agenda in a New Strategic Era*. RAND.
- Le Roux, A., Chandon, J., & Strazzieri, A. (1997). Une analyse confirmatoire de la mesure d’implication durable PIA. *Actes du 13ème Congrès international de l’AFM*. Toulouse.
- Li, F., Zhou, J., Kashyap, R., & Yang, Z. (2008). Brand trust as a second-order factor: An alternative measurement model. *International Journal of Market Research*, 50(6), 817-839. doi:<https://doi.org/10.2501/S1470785308200225>
- Lo, B. (2020). The Sino Russian Partnership and Global Order. *China International Strategy Review*, Cilt 2, 306–324.
- Malone, D. M. (2011). Soft Power in Indian Foreign Policy”. , Cilt 46, No. 36, ss. 35-39. *Economic and Political Weekly*, 46(36), 35-39.
- Marsh, H., Hau, K.-T., Artelt, C., & Baumert, J. (2006). OECD’s brief self-report measure of educational psychology’s most useful affective bonstructs: Cross- cultural, psychometric comparisons across 25 countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311-360. doi:10.1207/s15327574ijt0604_1
- Merleau-Ponty, M. (2012). *Göz ve tin*. (A. Soysal, Çev.) Metis Yayınları.
- Meydan, C., & Şeşen, H. (2011). *Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları*. Detay Yayıncılık.
- Moore, R. R. (2007). *NATO’s New Mission: Projecting Stability in a Post-Cold War World*. Westport: Praeger Security International.
- Morgan, R., & Hunt, S. (1994). The commitment-trust theory of relationship marketing. *The Journal of Marketing*, 58(3), 20-38. doi:<https://doi.org/10.2307/1252308>
- Movkebaeva, G. A. (2013). Energy Cooperation Among Kazakhstan, Russia, and China within the Shanghai Cooperation Organization. *Russian Politics & Law*, 51(1), 80-87.
- Murray, E. L. (2008). *Muhayyileye dayalı düşünmek* (1 b.). (Y. Kaplan, Çev.) Açılım Kitap.
- Müller, H. (2018). Pokhran 20 Years After: Did the World Change? *Strategic Analysis*, 42(3), 194-207.
- NATO. (2020). <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html> adresinden alınmıştır
- NATO. (2020a). NATO Web Sitesi: https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49187.htm. adresinden alınmıştır
- NATO. (2020a). https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49187.htm. adresinden alınmıştır

- NATO. (2020b). *What is NATO?* NATO Web Sitesi: <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html>. adresinden alınmıştır
- NATO. (2020c). *Crisis Management*. NATO Resmi Web sitesi: https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49192.htm. adresinden alınmıştır
- NATO. (2022). *NATO Nedir?* https://www.nato.int/nato-welcome/index_tr.html. adresinden alınmıştır
- NATO. (2022b). *Strategic Concept*. NATO Resmi Web Sitesi: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf. adresinden alınmıştır
- NATO. (2022c). *NATO*. NATO Resmi Web Sitesi: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf adresinden alınmıştır
- Norling, N., & Swanström, N. (2007). The Shanghai Cooperation Organization, Trade, and the Roles of Iran, India and Pakistan. *Central Asian Survey*, 26(3), 431-432.
- OECD. (2022). *Young people not in education or employment*. <https://www.oecd.org/youthinac/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.htm>. adresinden alınmıştır
- Oktay, E. G. (2012). NATO’nun Dönüşümü ve Kamu Diplomasisi’nin Artan Rolü. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(16), 125-149.
- Önal, A. (2023). Büyüme ve Kalkınma Bağlamında Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar (NEET). Doktora tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi Anabilim Dalı. Kocaeli.
- Önen, V. (2018). Marka güveni marka sadakati ve marka tercihi arasındaki ilişkinin incelenmesi: Kırtasiye sektörü uygulaması. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 1031-1044. doi: <https://doi.org/10.33692/avrasyad.510075>
- Özkan, B. (2011). Soğuk Savaş Sonrası Amerikan Dış Politikası. *SAREM Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 9(16), 79-81.
- Özlük, E., & Özlük, D. (2014). NATO’yu Anlamak: Dönüşümü, Yeni Kimlikleri ve Uyum Süreçleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (31), 209-225.
- Öztürk, S. (2016). *Sinefilozofi* (1 b.). Heretik Yayınları.
- Prior, T. (2017). NATO: Pushing Boundaries for Resilience. *CSS Analyses in Security Policy*(213), 1-4.
- Raubenheimer, J. (2004). An item selection procedure to maximise scale reliability and validity. *SA Journal of Industrial Psychology*, 30(4), 59-64. doi:DOI:10.4102/sajip.v30i4.168
- Rodríguez, F., & Rüländ, J. (2022). Cooperative Counter hegemony, Interregionalism and ‘Diminished Multilateralism’: the Belt and Road Initiative and China’s Relations with Latin America and the Caribbean (LAC). *Journal of International Relations and Development*, 25, 476-496.
- Rothacher, A. (2008). Allying with an Evil Axis?: The Ambivalent Role of the Shanghai Cooperation Organisation in Central Asia. *The RUSI Journal*, 153(1), 68-73.
- Roy, M. S. (2010). Role of the Shanghai Cooperation Organisation in Afghanistan: Scope and Limitations. *Strategic Analysis*, 34(4), 545-561.
- Roy, M. S. (2012). India’s Options in Shanghai Cooperation Organisation. *Strategic Analysis*, 36(4), 645-648.
- Rühle, M. (2013). Reflections on 9/11: A View from NATO. E. Hallams, L. Ratti, & B. Zyla içinde, *NATO Beyond 9/11 The Transformation of the Atlantic Alliance* (s. 54-55). UK: Palgrave Macmillan.
- Safranski, R. (2013). *Romantik- Bir Alman sorunsalı*. Kabalıcı Yayıncılık.
- Sağlam Art, G., & Tunçay, A. (2010). Yöneticiye duyulan güven ve tükenmişlik arasındaki ilişkiler: Ankara’daki devlet hastanelerinde çalışan idari personel üzerinde bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(4), 113-135.
- Samokhvalov, V. (2017). Russia and its Shared Neighbourhoods: a Comparative Analysis of Russia-EU and Russia-China Relations in the EU’s Eastern Neighbourhood and Central Asia. *Contemporary Politics*, 24(1), 30-45.
- Sanders, B. (1999). *Öküzün a’sı elektronik çağda yazılı kültürün çöküşü ve şiddetin yükselişi* (1 b.). (Ş. Tahir, Çev.) Ayrintı Yayınları.

- Sean, R. (2017). The Eurasian Economic Union: the Geopolitics of Authoritarian Cooperation. *Eurasian Geography and Economics*, 58(4), 419.
- Sean, R. (2018). The Biopolitics of China's "War on Terror" and the Exclusion of the Uyghurs. *Critical Asian Studies*, 50(2), 232-258.
- Sharma, S. (1996). *Applied Multivariate Techniques*. John Wiley.
- Sharshenova, A., & Crawford, G. (2017). Undermining Western Democracy Promotion in Central Asia: China's Countervailing Influences, Powers and Impact. *Central Asian Survey*, 36(4), 453-472.
- Shea, J. (2013). *NATO and The U.S. Pivot to Asia: To Follow or Not to Follow?* GMF Policy Brief, <http://www.gmfus.org/file/3033/download%20/>.
- Shrestha, N. (2021). Factor analysis as a tool for survey analysis. *American Journal of Applied Mathematics and Statistics*, 9(1), 4-11. doi:10.12691/ajams-9-1-2
- Sloan, S. R. (2001). Continuity or Change? The View from America. S. V. vd. içinde, *NATO After Fifty Years* (s. 11). Delaware: Scholarly Resources.
- Snyder, G. H. (1997). *Alliance Politics*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Song, W. (2014). Interests, Power and China's Difficult Game in the Shanghai Cooperation Organization (SCO). *Journal of Contemporary China*, 23(85), 85-101.
- Soyadı, A. (2020, Temmuz). Çalışma Başlığı. *Selçuk İletişim*, 13(2), 1-12.
- Şahin, E., & Gültekin, C. (2017). Markaya duyulan güven ve etnosentrik eğilimlerin marka sadakatine etkisi: Bir marka örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(4), 993-1012.
- Şahin, G. (2017). Küresel Güvenliğin Dönüşümü: NATO Bağlamında Kavramsal, Tarihsel ve Teorik bir Analiz. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16(2), 59-81.
- Şan, E. (2015). *Merleau-Ponty- algının fenomenolojisi, göz ve tin, görünür ve görünmez* (1 b.). Say Yayınları.
- Şaylan, O., & Tokgöz, E. (2020). Marka güveni ve marka sadakati ilişkisinde marka özdeşleşmesinin düzenleyici rolü. *BMIJ*, 8(1), 144-163. doi:<http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v8i1.1391>
- ŞİÖ. (2020). *About SCO*. ŞİÖ Resmi Web sitesi: http://eng.sectSCO.org/about_sco/ adresinden alınmıştır
- ŞİÖ. (2022). <http://eng.sectSCO.org/news/20220314/823003.html> adresinden alınmıştır
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). *On ikinci kalkınma planı (2024-2028)*. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/12/On-ikinci-Kalkinma-Plani-Ozel-Ihtisas-Komisyonlari-El-Kitabi-08122022.pdf> adresinden alınmıştır
- Tabachnick, B., & Fidell, L. (2020). *Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı*. (M. Baloğlu, Dü., B. Bıçak, B. Çetin, C. Erdem, G. Şekercioğlu, K. Atalay Kabasakal, M. Özer, . . . T. Totan, Çev.) Nobel Yayıncılık.
- Tardy, T. (2006). *The EU and NATO as peacekeepers: Open Cooperation versus Implicit Competition* "Peacekeeping-Peacebuilding Preparing for the Future. FIIA Report 14, Finland: Otamedia Oy.
- Tolgay, C., & Çakır, Ö. (2022). Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin genç işsizliğine yönelik algıları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(4), 1680-1707.
- TÜİK. (2021). *Hane Halkı İşgücü Araştırması Hakkında Genel Açıklama. İşgücü İstatistikleri, 2020. Haber Bülteni*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isguclu-Istatistikleri-2020-37484>.
- TÜİK. (2023). *Türkiye'de NEET'lerin Sayısal ve Oransal Dağılımı*. <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=Ne%20e%20C4%9Fitimde%20ne%20istihdamda%20olan%20gen%20C3%A7%20n%20C3%BCfusun%20bitirdi%20C4%9Fi%20e%20C4%9Fitim%20d%20C3%BCzeyi> adresinden alınmıştır
- UN. (2022). *Shanghai Cooperation Organization*. BM Resmi Web Sitesi: <https://dppa.un.org/en/shanghai-cooperation-organization>. adresinden alınmıştır
- Uygur, N. (1998). *Edmund Husserl'de başkasının beni sorunu*. Yapı Kredi Yayınları.
- Wallace, T. (2014). China and the Regional Counter-Terrorism Structure: An Organizational Analysis. *Asian Security*, 10(3), 199-220. Wallace, Thomas (2014). "China and the Regional Counter-Terrorism Structure: An Organizational Analysis". *Asian Security*, Cilt 10, No. 3, ss. 199-220. adresinden alınmıştır
- Ward, A., & Hackett, J. (2006). The Shanghai Cooperation Organisation. *Strategic Comments*, 12(6), 1-2. doi:10.1080/1356788061265

- Webber, M. (2013). NATO after 9/11: Theoretical Perspectives. E. Hallams, L. Ratti, & B. Zyla içinde, *Webber, Mark (2013). "NATO after 9/11: Theoretical Perspectives", (ed) Ellen Hallams, Luca Ratti, Benjamin Zy/NATO Beyond 9/11 The Transformation of the Atlantic Alliance* (s. 27-28). UK: Palgrave Macmillan.
- Weitz, R. (2006). Towards a New Turkey-NATO Partnership in Central Asia. *Turkish Policy Quarterly*, 5(2), 121-131.
- West, R. F., Meserve, R., & Stanovich, K. (2012). Cognitive sophistication does not attenuate the bias blind spot. *Journal of Personality and Social Psychology*, 103(3), 506-519. doi:https://doi.org/10.1037/a0028857
- Whittaker, T. A., & Schumacker, R. E. (2022). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling* (5 b.). Routledge. doi:10.4324/9781003044017
- Worthington, R. L., & Whittaker, T. A. (2006). Scale development research: A content analysis and recommendations for best practices. *The Counseling Psychologist*, 34(6), 806-838. doi:https://doi.org/10.1177/0011000006288127
- Xu, B., & Reisinger, W. M. (2018). Russia's energy diplomacy with China: Personalism and Institutionalism in its Policy-Making Process. *The Pacific Review*, 1-19.
- Yang, Q. (2020). The Influence of film and television IP on tourism destination image perceived by tourists: Taking the shooting location of "the untamed" Duyun, Guizhou as an example. *Proceedings of the ICMEEL-2020 (International Conference on Management, Economy and Law)*. Atlantis Press. doi:10.2991/aebmr.k.201111.027
- Yıldırım, R. (2022). NEET Grubunda Yer Alan Genç İşsizlerin İşsizlik Nedenlerine İlişkin Nitel Bir Araştırma: Kastamonu Üniversitesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Anabilim Dalı. Ankara.
- Yıldız, E. (2016). Ne Eğitimde Ne İstihdamda Yer Almayan Gençler (NEET); Avrupa Birliği Gençlik Garanti Programı ve Türkiye İçin Öneriler. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Yilmaz, S., & Liu, C. (2018). China's 'Belt and Road' Strategy in Eurasia and Euro-Atlanticism. *Europe-Asia Studies*, 70(2), 252-276.
- Yong, A., & Pearce, S. (2013). A beginner's guide to factor analysis: Focusing on exploratory factor analysis. *Tutorials in Quantitative Methods for Psychology*, 9(2), 79-94. doi:DOI: 10.20982/tqmp.09.2.p079
- Yoo, B., & Donthu, N. (2001). Developing and validating a multidimensional consumer-based brand equity scale. *Journal of Business Research*, 52(1), 1-14. doi:https://doi.org/10.1016/S0148-2963(99)00098-3
- Yuan, J.-D. (2010). China's Role in Establishing and Building the Shanghai Cooperation Organization (SCO). *Journal of Contemporary China*, 19(67), 855-869.
- Zapolskis, M. (2012). 1999 and 2010 NATO Strategic Concepts: A Comparative Analysis. *Lithuanian Annual Strategic Review*, 10(1), 35-56.
- Zeng, F., Lee, S., & Heung, C. (2019). Consumer attitudes toward downward extensions: an exploration of Giordano's extension in Hong Kong. *Fashion and Textiles*, 6(29), 1-24. doi:https://doi.org/10.1186/s40691-019-0185-1
- Zhao, S. (2018). A Revisionist Stakeholder: China and the Post-World War II World Order. *Journal of Contemporary China*.
- Zhou, W., & Esteban, M. (2018). Beyond Balancing: China's Approach towards the Belt and Road Initiative. *Journal of Contemporary China*, 481-501.